

# Manus til redegjørelse om ytringsfrihet og mediepolitikk

**President,**

For ett år siden ble det lekket et lydklipp fra Slovakia, hvor en partileder snakket om å rigge parlamentsvalget og øke ølprisene.

Noen måneder senere ringte president Joe Biden opp flere amerikanere og ba dem om å la være å stemme i demokratenes nominasjonsvalg.

Så, i april i år, annonserte Danmarks statsminister at hun ville avskaffe påsken, pinsen og julen.

Mange fikk nok med seg at disse opptakene var KI-genererte deepfakes. Men da det stod på, skapte det uro, sinne og forvirring.

**President,**

Forsøk på påvirkning trenger ikke være så åpne og tydelige som dette. De kan være mer subtile, vanskeligere å gjennomskue og mer skadelige.

Hva er hensikten med slike påvirkningsforsøk? Det kan være flere grunner. Å vinne valg, å undergrave tilliten til valget, eller undergrave demokratiet og fellesskapsfølelsen vår. Skape utrygghet.

Hvordan bør vi som samfunn forberede oss på at dette er noe vi med all sannsynlighet kommer til å se mer av i fremtiden?

Det er bred enighet i Norge om at den primære løsningen ikke kan være å forby ytringer eller usannheter.

I stedet må vi styrke *motsatsen* til spredning av desinformasjon. Det gjør vi ved å verne om ytringsfriheten og en åpen og opplyst offentlig samtale. Det krever at vi tilrettelegger for og bevarer en fri og uavhengig presse. Det krever at vi holder de store

internettplattformene ansvarlige for den påvirkningen de har. Det krever at hver og en av oss er bevisst på hvilke kilder vi stoler på. Da kan vi som befolkning få et sterkere vern mot desinformasjon og usannheter som rammer vårt demokrati.

## **President,**

Ytringsfrihetskommisjonen, som la frem sin utredning i august 2022, konkluderte med at ytringsfriheten har svært gode vilkår i Norge i dag. Vi har et bredt tilfang av ulike stemmer og perspektiver i ordskiftet, også fra ulike minoritetsgrupper. For åttende året på rad topper landet vårt «Reportere uten grensers» indeks over pressefrihet. Oppslutningen om ytringsfrihet som verdi er stor i Norge. Vi har rett og slett vært veldig gode til å verne om ytringsfriheten. Resultatet er et levende demokrati preget av bred deltakelse og høy grad av tillit.

Men vi har også utfordringer. Kommisjonen løftet blant annet frem mennesker med funksjonsnedsettelse sin deltakelse i offentligheten, og at trusler og hatefulle ytringer kan støte ut enkelte stemmer og perspektiver fra samfunnsdebatten. Kommisjonen pekte også på utfordringer knyttet til hvordan de globale tek-plattformene fungerer og driver forretningsvirksomhet. Kommisjonen mente omfanget av desinformasjon som er avdekket i flere land, gir grunn til økt bekymring og aktsomhet også i Norge, selv om vi relativt sett er godt rustet til å håndtere problemet.

## **President,**

Like viktig som å sikre den rettslige ytringsfriheten er det ifølge ytringsfrihetskommisjonen å jobbe for en sunn ytringskultur. Et mangfoldig og tolerant samfunn og et fornuftig regulert ytringsrom er ifølge kommisjonen den beste garantien for solid reell ytringsfrihet for norske borgere.

I Norge er vi godt stilt i dag, men vi kan ikke ta det for gitt at det vil se slik ut om ett eller fem år. Bare i perioden siden Ytringsfrihetskommisjonen la frem sin utredning i august 2022, har det

skjedd mye som har påvirket ytringsrommet. Gjennombruddet for generativ kunstig intelligens har gjort det mulig å spre både feil- og desinformasjon, svindel, trusler, hat og hets i større volum og på måter som er mer sofistikerte enn tidligere. KI-teknologi som genererer bilder, video og lyd som manipulerer andres identitet, er blitt allment tilgjengelig.

I 2022 fant ikke Ytringsfrihetskommisjonen grunnlag for å hevde at det norske samfunnet blir stadig mer polarisert. I dag står vi overfor globale konflikter og krig i våre nærområder. Debattene om disse temaene kan få nokså steile fronter. En nylig kartlegging gjennomført av Amnesty, viser at debatten på sosiale medier har hardnet til etter at krigen i Gaza startet. Amnesty konkluderer med at det har blitt tøffere å være norsk muslim eller jøde på nett. Dette er utviklingstrekk vi må følge med på, fordi polarisering og hat kan skape grobunn for rasisme og antisemittisme. Vi må jobbe for en sunn ytringskultur og et ytringsrom som fremmer deltakelse, debatt og som hindrer at stemmer stilner.

## **President,**

Regjeringen har derfor besluttet å utarbeide en nasjonal strategi for en åpen og opplyst offentlig samtale. Strategien vil ta utgangspunkt i de mange vurderingene og anbefalingene fra Ytringsfrihetskommisjonen og den omfattende høringen som ble gjennomført i etterkant.

På samme måte som Ytringsfrihetskommisjonens utredning, vil strategiarbeidet ta utgangspunkt i *infrastrukturkravet* i Grunnloven § 100. Myndighetenes ansvar for å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale vil være en rød tråd.

Regjeringen jobber for ytringsfrihet og en velfungerende offentlighet på bred front. Vi gjør det gjennom tiltak rettet mot å styrke befolkningens mediekunnskap og kildekritikk. Vi gjør det ved å videreutvikle ytringsfrihetens infrastruktur – elektroniske kommunikasjonsnett, redaktørstyrte medier, kunst- og kulturinstitusjoner, skoler og universiteter. Vi gjør det ved å jobbe for

en inkluderende ytringskultur. Ytringskultur er ikke noe som kan vedtas, men noe som utvikles i fellesskap gjennom hva vi ytrer og hvordan vi ytrer oss. Regjeringen har likevel en rolle, blant annet ved å legge til rette for et aktivt og mangfoldig sivilsamfunn og gjennom arbeidet for likestilling og mot diskriminering. Alt dette blir viktige temaer i strategien.

Strategien vil trekke opp prinsipper for, og synliggjøre, regjeringens samlede innsats på ytringsfrihetsområdet. Jeg tar sikte på å lansere strategien i løpet av neste år.

**President,**

Også barn har rett til ytringsfrihet og informasjon i den digitale verden. Men denne retten må balanseres mot behovet for å beskytte barn mot skadelig innhold og skadelig atferd fra andre brukere. Alle barn har rett til en trygg oppvekst, også digitalt. Barn skal vernes mot skadelig innhold, kommersiell utnyttning, overvåking og misbruk av personopplysninger. Regjeringen har varslet at vi ønsker en aldersgrense for bruk av sosiale medier. Et første skritt på veien dit er å øke grensen for når barn kan samtykke til at sosiale medier plattformer behandler personopplysningene deres, det som vi i dag kjenner som aldersgrensen for sosiale medier, fra 13 til 15 år.

**President,**

Å sikre ytringsfriheten henger sammen med regjeringens arbeid med å forbygge ekstremisme og utenforskap.

Ekstremismekommisjonen så på ulike forhold som har gitt grobunn for radikaliserings og ekstremisme i Norge i nyere tid. Kommisjonen fikk i mandat å frembringe kunnskap som kan bidra til å styrke samfunnets evne til å forebygge radikaliserings og ekstremisme, samtidig som sentrale verdier som åpenhet, demokrati og menneskerettigheter, rettssikkerhet og ytringsfrihet ivaretas.

Kommisjonen la fram sin utredning og anbefalinger 1. mars i år, og i 2025 kommer jeg med en melding til Stortinget som skal bidra til å følge opp de viktige anbefalingene.

Arbeidet mot ekstremisme dreier seg om å sikre inkludering og deltakelse, og å forbygge utenforskap. Det er ikke bare fysisk utenforskap vi må forhindre. Regjeringen vil også forebygge *digitalt utenforskap*. Regjeringens nye nasjonale digitaliseringsstrategi, *fremtidens digitale Norge*, ser på sammenhengen mellom et sterkt og inkluderende demokrati med høy tillit i befolkningen, og digitale løsninger. Strategien understreker at digitale løsninger må ha høy kvalitet og være brukervennlige. Strategien skal bidra til å styrke den digitale kompetansen hos grupper som opplever digitale barrierer og utenforskap. Dette vil også være viktig i arbeidet mot vår felles motstandskraft mot desinformasjon, noe som leder meg inn på neste tema.

I fjor fikk jeg ansvaret for å koordinere regjeringens innsats for å styrke befolkningens motstandskraft mot desinformasjon og skadelig påvirkning. Som del av dette ansvaret, har jeg varslet at regjeringen vil lage en egen strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, som vi også vil legge frem neste år.

Dette ansvaret ble lagt til meg som kultur- og likestillingsminister fordi spredning av desinformasjon er en mulig trussel mot den offentlige samtalen. Et velfungerende samfunn er avhengig av at hver og en av oss kan søke sannhet gjennom gjensidig diskusjon med meningsfeller og meningsmotstandere. Ved å så tvil om andres troverdighet og motiver vil samfunnets evne til å finne gode løsninger i fellesskap svekkes.

Stater, grupper og mennesker som ønsker å destabilisere samfunn har alltid benyttet seg av informasjon som våpen. Men informasjon er også vårt sterkeste forsvar. Gjennom å dyrke åpenhet, kunnskap og frie ytringer har vi sørget for at sannheten er tilgjengelig for dem som leter, selv om noen forsøker å spre villedende eller usann informasjon.

Dette har vært en suksessoppskrift. Forsøk på å fyre opp under legitime debatter gjennom spredning av desinformasjon har heldigvis sjeldent fått fotfeste i den norske debatten. Det meste blir gjennomskuet.

## **President,**

Noe har likevel endret seg.

Vi lever i en sikkerhetspolitisk situasjon som gjør det mer aktuelt å spre desinformasjon.

Vi bruker sosiale medier som sprer informasjon raskere enn noen gang, uten at den sjekkes eller vurderes av for eksempel redaktører.

Vi står på startstreken til en teknologisk KI-revolusjon, der alle kan produsere falskt innhold som ikke kan avsløres med det blotte øyet.

I land i våre nærområder har dette fått konsekvenser. Flere av Russlands naboland har vært gjenstand for massive påvirkningskampanjer over lang tid, blant annet for å isolere Ukraina og svekke solidariteten. I Storbritannia spredte usanne påstander om gjerningspersonen bak drapene i Southport seg raskt på sosiale medier og resulterte i massive protester og uro.

Vi skal være forsiktige med å svartmale situasjonen og anklage de vi er uenige med for å spre desinformasjon eller være nyttige idioter. Som samfunn som setter ytringsfriheten høyt må vi tåle mye, også usannheter og motstand.

Vi må likevel ikke være naive, men bygge beredskap *før* problemet blir for stort.

Regjeringens strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon er den første i sitt slag, men den vil bygge videre på det vi vet fungerer.

Å sørge for at mediene kan levere på sitt samfunnsoppdrag også i fremtiden, er avgjørende. Jeg har derfor gitt Medietilsynet i oppdrag å utrede status og fremtidig utvikling av de økonomiske forutsetningene for redaktørstyrte medier i Norge: Vil de redaktørstyrte mediene ha en bærekraftig forretningsmodell i de nærmeste årene? Jeg har bedt Medietilsynet om å utrede dette, fordi vi vet at en vital mediesektor er helt avgjørende for befolkningens motstandskraft mot desinformasjon. Utredningen blir også et viktig kunnskapsgrunnlag for regjeringens arbeid med nye, fireårige styringssignaler, som jeg vil komme tilbake til.

## **President,**

Som jeg nevnte innledningsvis, har vi sett flere eksempler på at desinformasjon spres i et skremmende tempo. De sosiale medieplattformene gir god drahjelp til dette. Gjennom algoritmene, favoriserer plattformene innhold som engasjerer og vekker sterke følelser. Andre ganger når ikke viktig nyhetsinnhold ut, fordi det fjernes på grunn av plattformenes egne retningslinjer.

De største globale plattformselskapene har fått for stor påvirkning på det offentlige ordskiftet og befolkningens tilgang til troverdig informasjon. Dette er en utvikling som Norge ikke kan utfordre alene, men som vi må løse i samarbeid med andre land.

Det europeiske arbeidet med å regulere plattformene har kommet langt. EU-forordningen om digitale tjenester (DSA) blir et viktig verktøy for å håndtere skadelig innhold, samtidig som det tas hensyn til ytringsfriheten. I tillegg har EU vedtatt forordningen om mediefrihet (EMFA), som har som mål å styrke redaksjonelle mediers uavhengighet overfor statlig og privat påvirkning.

Imens vi jobber med å vurdere EU-reglene for gjennomføring i Norge, må vi også gjøre det vi kan for å handle lokalt. I september inviterte jeg til et nytt dialogmøte mellom norske redaktørstyrte medier og representanter fra Google, Meta, TikTok og Snapchat. Møtet var det tredje i rekken etter to tidligere møter som ble avholdt av min

forgjenger. Denne gangen var det departementet og Norsk Presseforbund som i fellesskap inviterte til et åpent møte i Pressens hus. Temaet var hvordan vi kan styrke vår motstandskraft mot desinformasjon.

Mediene fortalte om eget innhold på sosiale medier som ble nedprioritert eller slettet av plattformene uten forklaring. De fortalte også om utbredelsen av falske kontoer, som utgir seg for å være norske, redaktørstyrte aviser. Disse kontoene blir værende på plattformene, til tross for mediernes forsøk på å få dem fjernet. Et hovedproblem i disse situasjonene, er mangelen på klare og effektive kontaktpunkter hos plattformene som mediene kan bruke.

Måten plattformene opererer på i dag, er med andre ord langt ifra bra nok. Jeg er derfor opptatt av at vi utnytter handlingsrommet i de europeiske regelverkene som pålegger plattformene plikter, bl.a. for å verne om pressefriheten og håndtere skadelig innhold. Dette må vi gjøre gjennom effektiv håndheving av DSA og EMFA, forutsatt at disse reglene blir gjennomført i norsk rett.

## **President,**

I min redegjørelse i fjor snakket jeg om den europeiske bransjenormen mot desinformasjon. Denne er signert av en rekke plattformselskaper, blant annet TikTok, Google, Microsoft og Meta. Ved å signere, har de forpliktet seg til å begrense risiko for spredning av desinformasjon, og rapportere om hvilke tiltak de har gjort for sine tjenester.

I år som i fjor, ga jeg Medietilsynet i oppdrag å gjennomgå plattformenes rapportering om hvordan de arbeider mot desinformasjon i tråd med forpliktelsene i bransjenormen. Medietilsynet finner at plattformene rapporterer godt når det gjelder sletting av annonser og tiltak for å strupe annonseinntektene til aktører som sprer desinformasjon. Rapporteringen er dessverre langt svakere når det gjelder ansvar for å redusere risiko som følger av



plattformenes egne algoritmer, og som kan forsterke spredningen av desinformasjon.

Et gledelig funn, er at kvaliteten på bransjenorm-rapportene er gjennomgående bedre enn ved forrige rapportering. Unntaket er Meta, som fremdeles opererer med omtrentlige tall og som er den eneste plattformen som ikke rapporterer fra Norge overhode. Dette ble også tatt opp med Meta under dialogmøtet, og jeg forventer at Meta inkluderer tall for Norge i sin neste rapportering.

## **President,**

Nå har jeg snakket lenge om globale utfordringer og internasjonalt samarbeid. Men vel så viktig for den norske mediepolitikken, er de små, lokale mediene.

Demokratiet vårt er nemlig avhengig av et mangfold av mindre, lokale redaktørstyrte medier, som alternativer til de største mediene i det nasjonale markedet. I Norge har vi også et stort antall aviser med god geografisk spredning. Dette er viktig både for å fremme ulike perspektiver i den offentlige samtalen, og for å styrke folks tilhørighet og fellesskapsfølelse i lokalsamfunnet. Det er derfor fint å se at tallet på lokale og regionale aviser har økt de senere årene. Det er en positiv utvikling.

Men det betyr ikke at mediene ikke har utfordringer.

I 2023 opplevde de norske avisene sitt nest svakeste år siden finanskrisen, om man ser på lønnsomheten. Bare i 2022, hadde avisene lavere lønnsomhet. Mediene har fått en strammere økonomi som følge av høyere prisvekst og renter, og det har blitt dyrere å produsere medieinnhold.

I tillegg til et fall i inntekter fra salg av papirutgaver, ser vi et stort fall i annonseinntekter.

Dette er ikke en ny problemstilling. Aviser har lenge slitt med å konkurrere i et reklamemarked hvor aktører som Facebook og Google har posisjonert seg som hovedplattformer for annonser. I 2023 hadde de globale aktørene rundt tre ganger så høye annonseinntekter som norske aviser, i det norske reklamemarkedet.

## **President,**

I tillegg til gode økonomiske rammevilkår, er mediene avhengige av tillit og bruk for å kunne oppfylle sitt samfunnsoppdrag.

Her har Norge et godt utgangspunkt. Reuters tall for 2024 viser at nordmenns nyhetsbruk er stabilt høyt. 83 prosent sjekker nyheter minst en gang om dagen, og det er svært få av oss som kan defineres som nyhetsunnvikere.

Fra Medietilsynets rapport om bruksmangfold fra 2022, vet vi at de fleste av oss bruker redaktørstyrte medier når vi trenger nyheter. Dette reflekteres også i at vi i Norge har betalingsvilje for digitale nyheter fra journalistiske medier.

Samtidig brukte 57 prosent av oss sosiale medier til å oppdatere oss på nyheter i 2023.<sup>1</sup> Flere av de som bruker sosiale medier for å få med seg nyheter, oppgir at nyhetene dukker opp i «feeden», uten at de vet hvor nyhetene kommer fra. Ikke overraskende, er det de yngste som i størst grad bruker sosiale medier som nyhetskilde.

Internett og sosiale medier er en stor del av barns oppvekst. Det er nødvendig med et tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid for å skaffe den rette kunnskapen, møte utfordringer effektivt og bygge opp under mulighetene og fordelene det digitale gir barn og unge. Derfor er jeg glad for at regjeringen arbeider med en stortingsmelding om trygg digital oppvekst.

I dagens medielandskap er det krevende for de redaktørstyrte mediene å tiltrekke seg og holde på unge brukere. Et hovedspørsmål

---

<sup>1</sup> SSBs Mediebarometer for 2023

er hvordan vi kan øke de unges bruk av redaktørstyrte medier, både i dag og på lengre sikt.

## **President,**

Året etter hvert stortingsvalg foreslår regjeringen faste, langsiktige økonomiske rammer for mediestøtten, som vi kaller fireårige styringssignaler.

Hensikten med styringssignalene er, i tillegg til å bidra til mediernes uavhengighet, å gi økt forutsigbarhet rundt de økonomiske rammene for de direkte mediestøtteordningene. Slik kan mediene få større mulighet til å planlegge sin virksomhet langsiktig, noe som kan bidra til å sikre et mangfold av redaktørstyrte medier med høy kvalitet.

De nye fireårige styringssignalene skal gjelde for perioden 2027-2030. Til grunn for styringssignalene skal det ligge en bred analyse av de økonomiske forutsetningene for medievirksomhet i Norge.

Som jeg var inne på, har jeg i forbindelse med strategien mot desinformasjon bedt Medietilsynet om å utrede hvordan medieøkonomien kan tenkes å utvikle seg de nærmeste årene. Denne utredningen, som også tar for seg konsekvenser av at momsritaket for elektroniske nyhetstjenester ble fjernet, utgjør også et viktig kunnskapsgrunnlag for arbeidet med de fireårige styringssignalene.

I tillegg har jeg gitt Medietilsynet i oppdrag å foreta en gjennomgang av den direkte mediestøtten. En viktig del av denne utredningen er å se på hvordan vi kan øke og stimulere nyhetsbruken til de unge. Kanskje må vi utvide de eksisterende ordningene våre med tiltak rettet mot unge mediebrukere. Eller kanskje må vi opprette helt nye ordninger for å nå denne gruppen. Er det en ting som er sikkert, så er det at vi må gjøre *noe*. Å sikre en ny generasjon nyhetsbrukere, er altfor viktig til at vi kan sitte stille i båten.

Dette betyr ikke at mediene selv ikke har et ansvar for å utvikle attraktive og innovative løsninger. Det er en av deres viktigste

oppgaver framover. Men myndighetene har også et ansvar for å legge til rette for at mediene kan lykkes med dette.

Jeg har også bl.a. bedt Medietilsynet om å se på mulige mekanismer for å gjøre utbetalingen av produksjonstilskuddet mer forutsigbart for mottakerne.

Avhengig av funnene, vil jeg vurdere om det er behov for særskilte tiltak.

**President,**

Det er grunn til bekymring. Medieøkonomien er under press på grunn av sviktende annonseinntekter, endrede medievaner og globale teknologigiganter, som fungerer som portvoktere.

I tillegg bidrar utviklingen av kunstig intelligens og algoritmestyrte plattformer til at desinformasjon sprer seg raskere. Dette kan utnyttes av aktører som vil skape ustabilitet og uro.

Men det er også lyspunkter.

Norge har et unikt utgangspunkt. Vi er verdensledende i pressefrihet, vi har et sunt mediemangfold og befolkningen har høy tillit til mediene. Sammenlignet med andre land, har vi en sterk offentlig kringkaster med stor oppslutning og høy tillit i befolkningen. Dette er viktig beredskap.

Desinformasjon er ikke en ny trussel, og desinformasjon kommer ikke til å forsvinne. Men en felles, sterkere innsats fra befolkningen, organisasjoner, myndigheter og medier vil bidra til en mer åpen og sannferdig offentlig samtale. Det har vi gode forutsetninger for.

**President,**

Jeg ser frem til en spennende og viktig debatt på torsdag.